

СЕКЦІЯ 7. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ, ЖИТЛОВЕ, СПАДКОВЕ, ЕКОЛОГІЧНЕ, СТРАХОВЕ ПРАВО

Індивідуалізм і його вплив на цивільне законодавство

Бірюков І.А., професор кафедри цивільно-правових дисциплін ННІП НАВС, кандидат юридичних наук, професор

Індивідуалістичні ідеї, покладені в основу Цивільно Кодексу України (в подальшому ЦК), зробили його кодексом приватного права, яке являє собою систему юридичної децентралізації, у якій кожний для досягнення поставленої мети може діяти на власний розсуд.

Публічне ж право, навпаки, регулює відносини виключно веліннями, що виходять з одного центра, яким є державна влада [1, С. 40]. Прикладом публічного регулювання майнових суспільних відносин був ЦК України, 1963 р., в основу якого були закладені адміністративно-командні засади.

Включивши особисті природні права фізичної особи в структуру ЦК, законодавець визнав їх невід'ємними від особи, тим самим поклав на державу обов'язок охороняти і захищати від всіх проміжних інстанцій. Взявши на себе такий обов'язок, держава виявилась охоронцем, а не безпосереднім учасником правовідносин, об'єктом яких виступають природні права людини, бо у приватних правовідносинах повинно були чітко визначене не тільки розмежування прав і обов'язків його учасників, а й встановлені правила відповідальності кожного з них. Якщо ж вести мову про державну як суб'єкта цивільно-правової відповідальності, то вона може бути відповідачем лише в особливих випадках недоговорної відповідальності (ст. 1173, 1174, 1176, 1177).

На відміну від ЦК, Загальна декларація прав людини та основних свобод (Конвенція), прийнята Генеральною Асамблеєю ООН, 10 грудня 1948 р., та Європейська конвенція з прав людини закріплюють не приватні права фізичної особи, а політичні права людини. Такий висновок можна підтвердити тим, що згідно ч. 2 ст. 2 Конвенції, позбавлення життя не розглядається як таке, що його вчинення на порушення ч. 1 названої статті, якщо воно є наслідком виключно необхідного застосування сили при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання.

Отже, держава одночасно виявилась учасником як приватно-правових відносин, об'єктом яких виступає життя (охорона і захист), так і публічно-правових, у яких має право правомірно позбавляти людину життя у зв'язку з придушенням заворушення або повстання. Іншими словами, бути охоронцем не лише прав індивіда, а й забезпечення спокою і порядку на території держави.

Як наслідок, держава стала не спроможною не тільки забезпечити належне право на життя, а й навести лад у суспільстві. Фактично набули сили ідеї анархізму, в основі яких лежить передбачений ст. 19 ЦК самозахист особою свого цивільного права та права іншої особи від порушень та протиправних посягань.

З викладеного можна зробити висновок – забезпечити можливість здійснення особистих немайнових прав фізичної особи неможливо без виконання кожною особою, в тому числі посадовцями всіх рівнів, своїх

обов'язків встановлених, як нормами приватного так і публічного права. Без виконання обов'язків права перетворюються у фікцію.

Список використаних джерел

1. Покровський И. А. Основные проблемы гражданского права. М.: Статут. 1998 – 353 с.

Щодо співвідношення поняття і значення істотних умов в цивільному і господарському кодексах

Бірюков В.І., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін ННІПП НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

Питання щодо встановлення сутності і значення поняття істотних умов договору на сьогодні не має загальноприйнятого вирішення а ні в доктрині, а ні в законодавстві мчи судовій практиці. При цьому, деякі спільні елементи щодо поняття істотних умов можна знайти в нормах ЦК і ГК. Так, відповідно до ч. 1 ст. 638 ЦК істотними умови договору є:

- 1) умови про предмет;
 - 2) умови, які визначені законом як істотні;
 - 3) умови, які є необхідними для договорів цього виду;
 - 4) умови, щодо яких за заявою однієї зі сторін має бути досягнуто згоди.
- Згідно зі ст. 180 ГК істотними для господарського договору є умови: визнані такими за законом; необхідні для договорів даного виду, умови, щодо яких на вимогу однієї із сторін повинна бути досягнута згода.

Таким чином, загалом вказані норми містять більшість однакових правил. Однак, відповідно до ч. 3 ст. 180 ГК при укладенні господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити 1) предмет; 2) ціну; 3) строк дії договору, а не лише умову про предмет договору, як це випливає з ч. 1 ст. 638 ЦК.

Таким чином, відмінність існує в тій частині, що згідно з ЦК до істотних умов за загальним правилом завжди належить лише предмет договору, а за ГК крім предмету ще й ціна та строк. Для того, аби з'ясувати який з вказаних вище підходів є кращим слід визначитись з призначенням виділення серед умов договору такої категорії як «істотні умови». Виходячи з положень законодавства (ч. 1 ст. 638 ЦК), згідно з якими без узгодження істотних умов договір не буде вважатись укладеним, призначенням виділення в окрему групу умов як «істотних» є з'ясування питання чи договір як юридичний факт існує, чи ні. Якщо всі істотні умови погоджені – договір є, якщо – ні, то договору не існує.

Враховуючи викладене, основним питанням для визначення кола умов, які необхідно віднести до істотних можна сформулювати у такій формулі: «чи можливо достеменно з'ясувати сутність правовідносин які виникли між особами, які домовлялись?». Якщо для ствердної відповіді достатньо отримати відомості про предмет зобов'язання, до кола істотних умов належать лише умови про предмет, якщо цього замало, необхідно узгоджувати інші умови. В житті досить часто трапляються ситуації, коли перелік питань, які необхідно узгодити є мінімальним. Прикладом цього може слугувати договір позички телефону для здійснення дзвінка. В даному випадку достатньо обумовити предмет – визначити річ, яка перейде у тимчасове користування. З аналізу ЦК можна зробити висновок, що у ньому